

Pētījums par ilgtspējīga finansējuma piesaistes iespējām Latvijā

Vadlīnijas normatīvo aktu un rīcībpolitikas pilnveidošanai, lai veicinātu nozaru atbilstību taksonomijas tehniskās pārbaudes kritērijiem, sekmējot klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām, un veicinot ilgtspējīga finansējuma piesaisti.

Klimata un enerģētikas ministrija

2024. gada 27. marts

Nekas šajā dokumentā nav solījums vai apliecinājums attiecībā uz nākotnes rezultātiem vai notikumiem, un uz to nevajadzētu paļauties. Nevar uzskatīt, ka šajā dokumentā ietvertā informācija nemainīsies pēc dokumenta publicēšanas.

Pētījums tiek finansēts Norvēģijas finanšu instrumenta 2014. - 2021. gada perioda programmas "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" iepriekš noteiktā projekta Nr. LV-CLIMATE-0001 "Klimata pārmaiņu politikas integrācija nozaru un reģionālajā politikā" ietvaros

Satura rādītājs

Satura rādītājs.....	1
Tabulu rādītājs	1
Kopsavilkums (Abstract).....	2
Saīsinājumi	3
1. Ievads	4
2. Metodoloģija	6
3. Vadlīniju ieteikumu sadaļa	7
Nozare: Enerģētika.....	7
Nozare: Ražošana.....	9
Nozare: Ūdensapgāde, kanalizācija, atkritumu apsaimniekošana un remediācija	12
Nozare: Transports.....	13
Nozare: Būvniecība un nekustamais īpašums.....	16
4. Secinājumi.....	18
Izmantotā literatūra un informācijas avoti	19

Tabulu rādītājs

Tabula 1 Ziņojumā lietotie termini un saīsinājumi	3
Tabula 2 Ieteikumi izmaiņām enerģētikas nozares regulējumā	7
Tabula 3 Ieteikumi izmaiņām ūdenraža ražošanas rīcībpolitikā.....	9
Tabula 4 Ieteikumi izmaiņām dzelzceļa ritošā sastāva komponentu ražošanas rīcībpolitikā .	11
Tabula 5 Ieteikumi izmaiņām ūdensapgādes un kanalizācijas nozares rīcībpolitikā.....	12
Tabula 6 Ieteikumi izmaiņām transporta nozarē, dzelzceļa kravu pārvadājumu rīcībpolitikā	13
Tabula 7 Ieteikumi izmaiņām transporta nozarē, jūras un piekrastes ūdeņu pārvadājumu rīcībpolitikā.....	15
Tabula 8 Ieteikumi izmaiņām būvniecības un nekustamā īpašuma nozares rīcībpolitikā.....	16

Kopsavilkums (Abstract)

Eiropas Savienība ir noteikusi mērķi kļūt par klimatneitrālu līdz 2050. gadam. Lai sasniegtu šo mērķi, daudzām ekonomikas nozarēm būs jāveic būtiskas pārmaiņas. 2021. gadā Eiropas Komisija pieņēma Deleģēto regulu 2021/2139, kas papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2020/852, ieviešot tehniskās pārbaudes kritērijus, lai noteiktu kāda saimnieciskā darbība ir tāda, kas veicina klimata pārmaiņu mazināšanu vai pielāgošanos klimata pārmaiņām.

Šis dokuments ir izstrādātās nozaru politikas vadlīnijas, lai veicinātu tehniskās pārbaudes kritēriju sasniedzamību. Divpadsmit Regulas 2021/2139 saimnieciskajām darbībām piecās nozarēs, kurām iepriekšējos ziņojumos ir identificētas problēmas ar tehniskās pārbaudes kritēriju sasniedzamību, ir izstrādāti kopā septiņi ieteikumi, kas ļauj uzlabot tehniskās pārbaudes kritēriju sasniedzamību klimata pārmaiņu mazināšanas kategorijā.

The European Union has set a target of becoming climate neutral by 2050. To achieve this goal, many sectors of the economy will need to make significant changes. In 2021, the European Commission adopted Delegated Regulation 2021/2139, which complements Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council by introducing technical screening criteria to determine which economic activities significantly contribute to climate change mitigation or adaptation.

This report provides policy guidance to improve the alignment with the technical screening criteria. For the twelve Regulation 2021/2139 economic activities in the five sectors for which previous reports have identified issues with the achievability, a total of seven recommendations have been developed to improve the achievability of the technical screening criteria in the category of climate change mitigation.

Saīsinājumi

Tabula 1 Ziņojumā lietotie termini un saīsinājumi

Termins/saīsinājums	Nozīme
CC	Oglekļa uztveršana (angliski: <i>carbon capture</i>)
CCS	Oglekļa uztveršana un noglabāšana (angliski: <i>carbon capture and storage</i>)
CO ₂	Oglekļa dioksīds
DNSH	Nenodarīt būtisku kaitējumu (angliski: <i>Do no significant harm</i>)
ES	Eiropas Savienība
GSP	Globālās sasilšanas potenciāls
KEM	Klimata un enerģētikas ministrija
LVĢMC	Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
MK	Ministru kabinets
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
Regula 2020/852	Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/852 (2020. gada 18. jūnijs) par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai
Regula 2021/2139	Eiropas Komisijas Deleģētās regula (ES) 2021/2139
Regula 2022/1214	Eiropas Komisijas Deleģētās regula (ES) 2022/1214
TPK	Tehniskās pārbaudes kritēriji
SSL	<i>Sustainability linked loan</i> - aizdevums, kura nosacījumi ir piesaistīti ilgtspējas vai klimata ietekmes rādītājiem.

1. Ievads

Pētījums par ilgtspējīga finansējuma piesaistes iespējām Latvijā (turpmāk - Pētījums) tiek finansēts Norvēģijas finanšu instrumenta 2014. - 2021. gada perioda programmas "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" iepriekš noteiktā projekta Nr. LV-CLIMATE-0001 "Klimata pārmaiņu politikas integrācija nozaru un reģionālajā politikā" (turpmāk - Projekts) ietvaros. Projekta mērķis ir uzlabot klimata pārmaiņu politikas plānošanas konsekvenci un atbilstību valstiskā līmenī, kā arī palielināt tās integrāciju nozaru un reģionālajā politikā.

Pētījuma mērķis ir novērtēt pašreizējo situāciju attiecībā uz ilgtspējīga finansējuma piesaistes iespējām atsevišķu saimniecisko darbību griezumā kontekstā ar visā Eiropas Savienībā vienotu ilgtspējīgu saimniecisko darbību klasifikācijas sistēmu jeb Eiropas Savienības taksonomiju un izstrādāt vadlīnijas normatīvā regulējuma pilnveidošanai, lai veicinātu ilgtspējīga finansējuma izmantošanas iespējas Latvijā, sekmējot klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām.

Šis ir Pētījuma Noslēguma ziņojuma ietvaros izstrādātās Vadlīnijas, kurās, balstoties uz visā Pētījuma laikā veikto izpēti un levdziņojuma un Starpziņojuma secinājumiem, ir sagatavoti argumentēti ieteikumi normatīvo aktu pilnveidošanai, t.sk., rīcībpolitiku, administratīvo procedūru uzlabošanai, lai realizētu Pētījuma mērķus - veicinātu Regulas 2020/852¹ 10. un 11. panta piemērošanu, kā arī nodrošinātu atbilstību Deleģētajā Regulā 2021/2139² un Deleģētajā Regulā 2022/1214³ noteiktajiem tehniskās pārbaudes kritērijiem (turpmāk - TPK), sekmējot saimniecisko darbību ietekmi uz klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām un veicinot ilgtspējīga finansējuma piesaisti.

Šo mērķu sasniegšanai tika izmantota TPK sasniedzamības analīze iepriekšējo ziņojumu ietvaros, kā arī tika izstrādāti ieteikumi kā ar dažādiem politikas instrumentiem t.sk. klimata politikas instrumentiem, uzlabot saimniecisko darbību atbilstību tehniskās pārbaudes kritērijiem. Tika veiktas arī intervijas ar atsevišķu Pētījuma tvērumā esošo nozaru un ilgtspējīgu finanšu sektora uzņēmumu pārstāvjiem. Vadlīniju ievadam seko metodoloģijas sadaļa, kam seko izstrādātie ieteikumi politikas vadlīnijām un secinājumu sadaļa.

Ilgtspējīgs finansējums

Ilgtspējīgs finansējums⁴ ir process, kur finansējuma un ieguldījumu lēmumu ietvaros tiek ņemti vērā vides, sociālie un pārvaldības aspekti. Regula 2020/852 jeb ES taksonomijas regula ir daļa no Eiropas Savienības ilgtspējīgu finanšu ietvara⁵, kas klasificē saimnieciskās darbības, lai ļautu finansētājiem noteikt tās saimnieciskās darbības, kam ir pozitīva ietekme uz ilgtspēju.

---

¹ Avots: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32020R0852#d1e1403-13-1>

² Avots: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02021R2139-20240101#tocId35>

³ Avots: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32022R1214#d1e32-8-1>

⁴ Avots: OECD <https://www.oecd.org/environment/cc/developing-sustainable-finance-definitions-and-taxonomies-brief-for-policy-makers.pdf>

⁵ Avots: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en#the-eu-sustainable-finance-framework

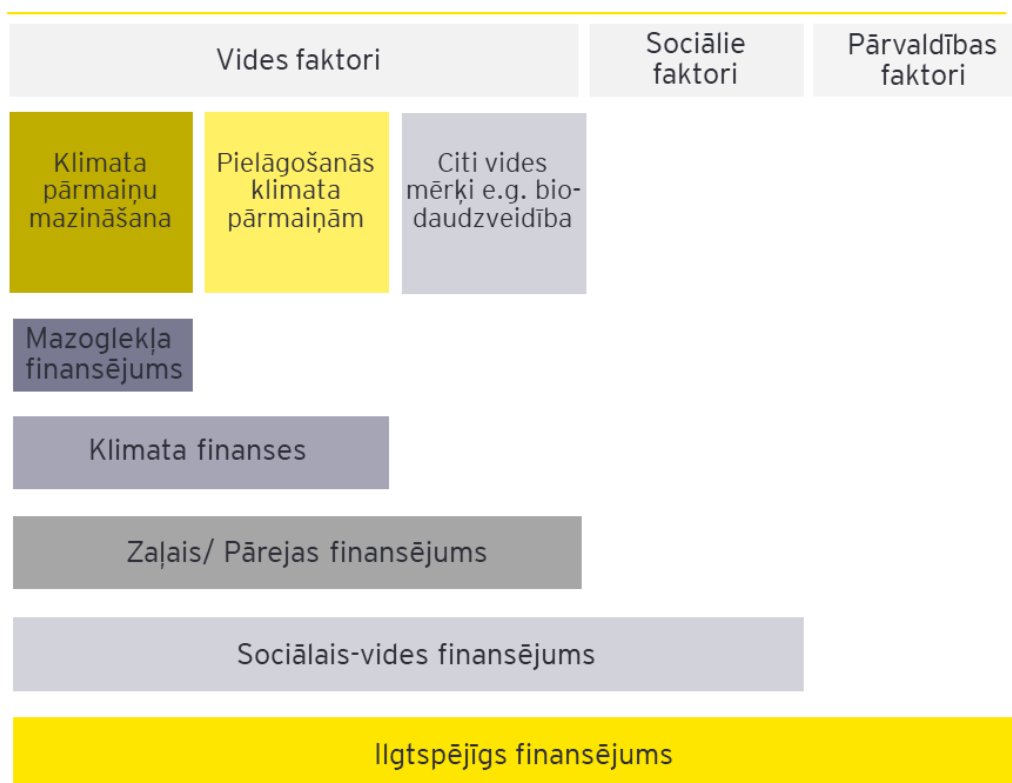
Taksonomijas regulā ir noteikts, ka uzņēmumiem ir jāatklāj informācija par to darbību īpatsvaru, kas ir piederīgas taksonomijai un taksonomijai atbilstīgas. Taksonomijai piederīgas darbības potenciāli var veicināt vienu no sešiem noteiktajiem vides mērķiem taksonomijas 9. pantā:

1. Klimata pārmaiņu mazināšana
2. Pielāgošanās klimata pārmaiņām
3. Ūdens un jūras resursu ilgtspējīga izmantošana un aizsardzība
4. Pāreja uz aprites ekonomiku
5. Piesārņojuma novēršana un kontrole
6. Bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzība un atjaunošana

Taksonomijai atbilstīgām darbībām, jābūt ne tikai piederīgām, bet arī jāatbilst tehniskās pārbaudes kritērijiem, kas tās klasificē no ilgtspējas un vides viedokļa:

- ▶ Darbībai ir jāatbilst kritērijiem, kas nosaka, ka tā ir ilgtspējīga un atbilst kādam no vides mērķiem
- ▶ Darbība nedrīkst būtiski kaitēt nevienam no pārējiem vides mērķiem.
- ▶ Darbība jāveic saskaņā ar minimālajiem aizsardzības pasākumiem, nodrošinot saskaņotību ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) vadlīnijām daudznacionāliem uzņēmumiem un OECD vadlīnijām starptautiskiem uzņēmumiem un Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Pamatprincipiem attiecībā uz uzņēmējdarbību un starptautiskām darbībām.

Attēls 1 Ilgtspējīgs finansējums. Avots: Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD))

2. Metodoloģija

Pētījuma ietvaros ir izstrādāti argumentēti ieteikumi konkrētu Regulā 2021/2139 un Regulā 2022/1214 minētu nozaru saimnieciskajām darbībām, kurās Pētījuma ietvaros Latvijas apstākļos ir identificētas grūtības ar tehniskās pārbaudes kritēriju sasniedzamību. Ieteikumi ir norādīti gan nozarēm, kas ir tiešā KEM atbildībā un pārraudzībā atbilstoši KEM nolikumam⁶, gan arī citām Pētījuma darba uzdevumā 4.1.2.1 norādītajām nozarēm, kas ir KEM klimata politikas tvērumā.

Nozares KEM tiešā atbildībā un pārraudzībā:

- ▶ Enerģētika

Citas Regulā 2021/2139 un Regulā 2022/1214 iekļautās nozares, kas atbilstoši Darba uzdevuma punktam 4.1.2.1. ir Pētījuma tvērumā:

- ▶ Mežsaimniecība
- ▶ Vides aizsardzības un atjaunošanas darbības
- ▶ Ražošana
- ▶ Ūdensapgāde, kanalizācija, atkritumu apsaimniekošana un remediācija
- ▶ Transports
- ▶ Būvniecība un nekustamais īpašums

Lauksaimniecības sektors netika iekļauts Deleģētajā Regulā 2021/2139, nepabeigto pārrunu par ES Kopējo lauksaimniecības politiku dēļ⁷. Lauksaimniecības nozare nav ietverta šī Pētījuma tvērumā.

Pētījumā izmantotā metode ir rekomendāciju (ieteikumu) izstrāde, kas balstās uz piemērotu klimata politikas instrumentu atlasīšanu un piemērošanu tehniskās pārbaudes kritēriju sasniedzamības uzlabošanai. Klimata politikas instrumenti var būt, piemēram, rīcībpolitikas izstrāde atbilstoši nacionāla līmeņa plānošanas dokumentu hierarhijai⁸, saimnieciskās darbības regulējuma izmaiņas caur izmaiņām normatīvajos aktos, atbalsta instrumentu nodrošināšana vai informētības veicināšana. Metode ir izvēlēta atbilstoši darba uzdevumam izstrādāt politikas vadlīnijas. Katram no ieteikumiem ir sniegta argumentācija, norādīta atbildība, veikta stipro pušu, vājo pušu, iespēju un draudu analīze (SVID analīze), novērtēti riski un ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu.

---

⁶ Avots KEM nolikums (2022.g. MK Nr. 817): <https://likumi.lv/ta/id/338391-klimata-un-energetikas-ministrijas-nolikums>

⁷ Avots: <https://cema-agri.org/publication/articles/795-agriculture-stays-out-of-the-eu-taxonomy-delegated-act-for-sustainable-activities-%E2%80%93-so-far>

⁸ Avots: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/pkc_rokasgramata_090316_web.pdf

3. Vadlīniju ieteikumu sadaļa

Nozare: Enerģētika

Saimnieciskā darbība: Elektroenerģijas, siltuma un aukstuma enerģijas ražošana un koģenerācija t.sk. augstefektīvos centralizētās siltumapgādes tīklos, izmantojot fosilo kurināmo.

Tabula 2 Ieteikumi izmaiņām enerģētikas nozares regulējumā

Ieteikums	Apraksts	Īstenošanas termiņi	Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu	Atbildīgā institūcija	Potenciālie riski
1. Izvērtēt iespējas veikt izmaiņas likumā "Par piesārņojumu", lai iespējotu CO ₂ uztveršanas un noglabāšanas tehnoloģiju izmantošanu Latvijā tam atbilstošās vietās.	<p>Likumā "Par piesārņojumu"⁹ 8.2. pantā Latvijas teritorijā, tās ekskluzīvajā ekonomiskajā zonā un kontinentālajā šelfā ir aizliegta oglekļa dioksīda uzglabāšana ģeoloģiskās struktūrās, kā arī vertikālajā ūdens slānī. Izmaiņas šajā pantā var pavērt iespējas nozares uzņēmumiem ieviest CO₂ uztveršanas un noglabāšanas tehnoloģijas. Šobrīd KEM izstrādā Klimata likumu¹⁰, kurā tiks precizēts jautājums par CO₂ uztveršanas un noglabāšanas tehnoloģiju izmantošanu Latvijā.</p> <p>Norvēģijas grantu projekta CCS4CEE¹¹ ietvaros 2021.g. jau tika izstrādāts pētījums, kas novērtē oglekļa uztveres un uzglabāšanas potenciālu Latvijā¹² un citās valstīs. Tāpat arī LVĢMC ir identificējuši vietas potenciālai CO₂ uzglabāšanai Latvijā¹³.</p>	2025.g. 4. ceturksnis	Paredzēts īstenot esošā KEM budžeta ietvaros.	KEM	<p>Ieteikuma ieviešanas riski ir saistīti ar CO₂ uztveršanas tehnoloģiju augstajām izmaksām kā arī iesaistīto pušu reakciju uz likumdošanas izmaiņām.</p> <p>Nepieciešams ņemt vērā vai fosilo gāzveida kurināmo saglabāšana enerģētikas nozarē nav konfliktā ar citiem ilgtermiņa</p>

⁹ Avots: <https://likumi.lv/ta/id/6075-par-piesarnojumu>

¹⁰ Avots: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/7987de45-93fd-45e3-ac4c-948251c622d9

¹¹ Avots: <https://ccs4cee.eu/assessment-of-current-state-ccs-4-cee/>

¹² Avots: <https://ccs4cee.eu/wp-content/uploads/2021/11/CCS4CEE-Latvia.pdf>

¹³ Avots: <https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Geologija/Potential%20sites.pdf>

Nozare: Ražošana

Saimnieciskā darbība: Ūdeņraža ražošana

Tabula 3 Ieteikumi izmaiņām ūdeņraža ražošanas rīcībpolitikā

Ieteikums	Apraksts	Īstenošanas termiņi	Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu	Atbildīgā institūcija	Potenciālie riski
2. Nacionālās ūdeņraža stratēģijas izstrāde.	ES līmenī ir noformulēta ūdeņraža stratēģija ¹⁴ un tiek realizētas atbalsta programmas atjaunīgā ūdeņraža tirgus attīstībai, piemēram Eiropas ūdeņraža banka ¹⁵ . Arī vairākām ES valstīm t.sk. valstīm Baltijas jūras reģionā ir noformulēta nacionāla līmeņa ūdeņraža stratēģija, piemēram, Somijai ¹⁶ , Polijai ¹⁷ un Igaunijai (ūdeņraža ceļa karte) ¹⁸ .	2025.g. 3. ceturksnis	Var būt nepieciešami līdzekļi stratēģijas izstrādei 2025.g. budžetā, ja tiks piesaistīti ārpalpojumu sniedzēji, piemēram tehnoloģiju eksperti.	EM	Citu valstu konkurence un nepietiekams vietējais pieprasījums ūdeņraža izmantošanai enerģētikā vai ražošanā var ierobežot stratēģijā noteiktos stratēģiskos virzienus. Stratēģijas ietvaros var attīstīti rīcības virzieni, kas var ietekmēt citu tautsaimniecības sektoru attīstības plānus, tādēļ

¹⁴ Avots: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/hydrogen_en

¹⁵ Avots: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/hydrogen/european-hydrogen-bank_en#:~:text=In%202022%2C%20the%20Commission%20launched,internally%20by%20European%20Commission%20services.

¹⁶ Avots: <https://h2cluster.fi/industry-led-hydrogen-economy-strategy-for-finland-published/>

¹⁷ Avots: <https://www.ena.it/uploads/TT-projektai/BOWE2H/BOWE2H-Varsuva-2023-09-29/8-Polish.Hydrogen.strategy.2023.ENG.pdf>

¹⁸ Avots: <https://kliimaministerium.ee/en/hydrogen>

Nozare: Ražošana

Saimnieciskā darbība: Dzelzceļa ritošā sastāva komponentu ražošana

Tabula 4 Ieteikumi izmaiņām dzelzceļa ritošā sastāva komponentu ražošanas rīcībpolitikā

Ieteikums	Apraksts	Īstenošanas termiņi	Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu	Atbildīgā institūcija	Potenciālie riski
3. Izstrādāt jaunu Transporta attīstības politikas pamatnostādņu 2021.-2027.g. redakciju, lai uzlabotu saskaņotību ar ES taksonomiju.	<p>Ilgtermiņā šiem uzņēmumiem panākt taksonomijai atbilstīgu saimniecisko darbību būtu iespējams pielāgojoties ritošā sastāva parka izmaiņām, kas daļēji ir atkarīgs arī no kopējās dzelzceļa politikas, kuras ietvaros tiek plānota infrastruktūra, kas ietekmē komersantu lēmumus par izmantoto ritošo sastāvu.</p> <p>TAP2027²¹ ietverts rīcības virziens 4. Drošas un ilgtspējīgas transporta sistēmas pilnveidošana, kura tvērumā ir bezemisiju ritošais sastāvs un atsevišķu dzelzceļa posmu elektrifikācija, taču norādītie virzieni primāri attiecas uz pasažieru ritošo sastāvu.</p>	2024.g. 4. ceturksnis	Iespējams veikt Satiksmes ministrijas esošā budžeta ietvaros, kur ir paredzēti līdzekļi TAP 2027 starpposma izvērtējumam.	SM	Saimnieciskās darbības veicēju ritošā sastāva nomaiņa uz bezemisiju ritošo sastāvu var netikt realizēta neskatoties uz ieguldījumiem dzelzceļa infrastruktūrā.
	<p>Stiprās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Politikas izmaiņu rezultātā ritošā sastāva remonta pakalpojumu sniedzējiem var parādīties jaunas biznesa attīstības iespējas. <p>Iespējas</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Bezemisiju ritošā sastāva plašāka izplatība var samazināt kopējo SEG emisiju apjomu. 	<p>Vājās puses</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ TAP2027 pārskatīšana norisinātos neskaidros ģeopolitiskos apstākļos. <p>Draudi</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Dzelzceļa kravu pārvadājumu tirgus strukturālās izmaiņas būtiski ietekmē ritošā sastāva remonta pakalpojumu sniedzējus, jo pārvadātāji var samazināt ritošā sastāva parku. 			

²¹ Avots: <https://likumi.lv/ta/id/327053-par-transporta-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

Nozare: Ūdensapgāde, kanalizācija, atkritumu apsaimniekošana un remediācija

Saimnieciskā darbības: (1) Ūdens savākšanas, attīrīšanas un apgādes sistēmu būvniecība, paplašināšana un ekspluatācija;
(2) Ūdens savākšanas, attīrīšanas un apgādes sistēmu atjaunošana.

Tabula 5 Ieteikumi izmaiņām ūdensapgādes un kanalizācijas nozares rīcībpolitikā

Ieteikums	Apraksts	Īstenošanas termiņi	Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu	Atbildīgā institūcija	Potenciālie riski
4. Veicināt Ūdensapgādes investīciju plāna 2021.g.-2027.g. realizāciju un pašvaldību ūdenssaimniecības uzņēmumu investīciju veikšanu ūdens zudumu samazināšanai.	Ieguldījumu veikšana ūdensapgādes infrastruktūrā ar mērķi samazināt ILI indeksa rādītāju nodrošinātu, ka lielāka daļa ūdenssaimniecības uzņēmumu varētu izpildīt tehniskās pārbaudes kritērijus un norādīt savu saimniecisko darbību kā taksonomijai atbilstīgu.	2027. gads	Var būt nepieciešami papildu līdzekļi investīcijām ūdenssaimniecības uzņēmumos.	VARAM	Nav garantēts, ka ūdenssaimniecības uzņēmumi, kas izpildīs tehniskos pārbaudes kritērijus, spēs kvalificēties ilgtspējīgam finansējumam, jo ilgtspējīga finansējuma devējiem var būt papildu kritēriji, piemēram, finansējuma apmērs.
	Stiprās puses	Vājās puses			
	<ul style="list-style-type: none"> Šī ieteikuma rezultātā tiktu veicināta nozares uzņēmumu izpratne par taksonomijas tehniskās pārbaudes kritērijiem. 	<ul style="list-style-type: none"> Esošais pieejamais finansējums ūdensapgādes uzņēmumiem var nebūt pietiekams ieguldījumiem, kas nodrošinātu tehniskās pārbaudes kritēriju ILI robežvērtības sasniegšanu. 			
	Iespējas	Draudi			
	<ul style="list-style-type: none"> Veicinot ieguldījumus infrastruktūrā var sasniegt ne tikai uzlabojumus ūdens zudumu rādītājā, bet arī citos kritērijos, piemēram, ūdens kvalitātē. 	<ul style="list-style-type: none"> Ieguldījumi ūdensapgādes infrastruktūrā var konkurēt ar ieguldījumiem notekūdeņu infrastruktūrā. 			

Nozare: Transports

Saimnieciskā darbība: Dzelzceļa kravas pārvadājumi

Tabula 6 Ieteikumi izmaiņām transporta nozarē, dzelzceļa kravu pārvadājumu rīcībpolitikā

Ieteikums	Apraksts	Īstenošanas termiņi	Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu	Atbildīgā institūcija	Potenciālie riski
5. Izstrādāt jaunu Transporta attīstības politikas pamatnostādņu 2021.-2027.g. redakciju, lai tā būtu saskaņā ar ES taksonomiju.	<p>TAP2027²² ietverts rīcības virziens 4. Drošas un ilgtspējīgas transporta sistēmas pilnveidošana, kura tvērumā ir bezemisiju ritošais sastāvs un atsevišķu dzelzceļa posmu elektrifikācija, taču norādītie virzieni primāri attiecas uz pasažieru ritošo sastāvu.</p> <p>Lielākai transporta nozares uzņēmumu atbilstībai Regulas 2021/2139 būtu nepieciešams salāgot transporta nozares rīcībpolitiku ar ES taksonomiju.</p>	2024.g. 4. ceturksnis	Iespējams veikt Satiksmes ministrijas esošā budžeta ietvaros, kur ir paredzēti līdzekļi TAP 2027 starpposma izvērtējumam.	SM	<p>Pārskatot transporta nozares rīcībpolitiku var nebūt skaidri prognozējama dzelzceļa kravu pārvadājumu tirgus attīstība, tādēļ izstrādes procesā nepieciešams modelēt vairākus scenārijus un izdarīt pieņēmumus.</p> <p>Ņemot vērā dzelzceļa kravu pārvadājumu nozares attīstības tendences, var būt neskaidri vides un ekonomiskie ieguvumi, tādēļ nepieciešams sekot Eiropas Komisijas metodoloģijām infrastruktūras</p>

²² Avots: <https://likumi.lv/ta/id/327053-par-transporta-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

					ieguldījumu izvērtējumu veikšanā.
	Stiprās puses	Vājās puses			
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ No 2019.g. dzelzceļa kravu pārvadājumu tirgu Latvijā ir būtiski ietekmējuši ģeopolitiskie apstākļi un pārskatīti rīcībpolitikas dokumenti var sniegt nozares uzņēmumiem skaidrību. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Dzelzceļa pārvadājumu veikšana atbilstīgi Regulas 2021/2139 tehniskajiem pārbaudes kritērijiem var prasīt ilgtermiņa kapitālieguldījumus. ▶ Pārorientēšanās uz nefosilas izcelsmes kravu pārvadājumiem var būt sarežģīta. 			
	Iespējas	Draudi			
	2013.g. TEN-T Regulas pārskatīšanas process ²³ tuvojas beigām. Pārskatītā Regula var ietekmēt Latvijas transporta politikas virzienus vai esošo virzienu uzstādītos mērķus un to realizācijas grafikus. Janas TAP2027 redakcijas izveide atļautu harmonizēt Latvijas dzelzceļa politiku ar ES līmeņa politikas izmaiņām.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Transporta politikas pamatnostādņu izstrādi var ietekmēt neprognozējamas ārējas izmaiņas reģionālajā dzelzceļa tirgū, kas var ietekmēt iespējas izstrādāt stratēģiju. 			

²³ Avots: https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/infrastructure-and-investment/trans-european-transport-network-ten-t/ten-t-revision_en

Nozare: Transports

Saimnieciskā darbības: (1) Pasažieru pārvadājumi iekšzemes ūdeņos; (2) Kuģi, ko izmanto kravas pārvadājumos jūrā un piekrastes ūdeņos, ostas operācijās un palīgdarbībās; (3) Pasažieru pārvadājumi jūrā un piekrastes ūdeņos

Tabula 7 Ieteikumi izmaiņām transporta nozarē, jūras un piekrastes ūdeņu pārvadājumu rīcībpolitikā

Ieteikums	Apraksts	Īstenošanas termiņi	Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu	Atbildīgā institūcija	Potenciālie riski
6. Īstenot rīcībpolitiku par ostu infrastruktūras attīstību atbilstīgi taksonomijai, iekļaujot attiecīgo rīcības virzienu NEKP.	Nacionālā enerģētikas un klimata plāna mobilitātes apakšgrupas sanāsmē kā priekšlikums jau ir iekļauts virziens - piestātņu elektrifikācija ²⁴ .	2024.g. 2. ceturksnis	Esošā budžeta ietvaros.	SM	Atbilstošās ostu infrastruktūras izbūve un plānošana jāpielāgo tirgus tehnoloģiju un pakalpojumu inovāciju attīstībai un jāveic posmos, jo bezemisiju jūras transports ir agrīnā stadijā un plaša mēroga izbūvēta infrastruktūras netikt noslogota.
	Stiprās puses	Vājās puses			
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Šī ieteikuma rezultātā tiktu uzlabota Regulas 2021/2139 tehniskās pārbaudes kritēriju sasniedzamība jūras transporta nozares saimnieciskās darbības veicējiem. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ar elektrību vai alternatīvu degvielu darbināms jūras transports esošajā situācijā nav plaši izplatīts. ▶ Pastāv tehnoloģiskas barjeras tādu ar atjaunīgu enerģiju darbināmu kuģu ražošanā, kam būtu ekvivalenta veikspēja esošajam jūras kravas un pasažieru kuģiem. 			
	Iespējas	Draudi			

²⁴ Avots: <https://rigasmetropole.lv/wp-content/uploads/2022/04/Klimata-me%CC%84rk%CC%A7i-transporta-nozare%CC%84-1.pdf>

	▶ Ilgtspējīga ostu infrastruktūra var piesaistīt jaunus klientu segmentus ostām, piemēram, "zaļo" prāmju satiksmi.	▶ Ģeopolitiskās situācijas ietekmē ir krities ostu apgrozījums ²⁵ , kas var atstāt ietekmi uz jaunizveidotas infrastruktūras noslodzi.
--	--	---

Nozare: Būvniecība un nekustamais īpašums
Saimnieciskā darbība: Ēku iegāde un turēšana īpašumā

Tabula 8 Ieteikumi izmaiņām būvniecības un nekustamā īpašuma nozares rīcībpolitikā

Ieteikums	Apraksts	Īstenošanas termiņi	Ietekme uz valsts un pašvaldību budžetu	Atbildīgā institūcija	Potenciālie riski
7. Izvērtēt iespējas aktīvāk veicināt ēku energosertifikācijas procesu caur kompleksu risinājumu, kas ietver motivējošus pasākumus un aktīvāku iesaistīto iestāžu iesaisti.	Ēku energosertifikātu skaitu palielinās jaunu ēku būvniecība un esošu ēku renovācija, jo Ēku energoefektivitātes likumā ir noteikts, ka šādos gadījumos jāveic energosertifikācija. Lai palielinātu energosertifikātu skaitu esošām ēkām, var izstrādāt kompleksu pasākumu kopumu, kas var iekļaut gan uz brīvprātības principu balstītus pasākumus, piemēram, informācijas kampaņu organizēšana ar aicinājumu veikt energosertifikāciju, gan stingrākas kontroles pasākumus, piemēram, Būvniecības valsts kontroles birojam vai pašvaldībām noteikt pienākumu komunicēt ar to teritorijā esošajām ēkām, lai veicinātu energosertifikāciju.	2024. - 2025. gads	Esošā budžeta ietvaros.	EM	Izstrādājot ēku energosertifikāciju veicinošus pasākumus, jāņem vērā ēku energosertifikācijas pakalpojumu sniedzēju kapacitāte. Energosertifikācija var novest pie aktīvākas ēku renovācijas un energoefektivitāti veicinošu pasākumu realizēšanas, kam var būt dažādi citi šķēršļi.
	Stiprās puses	Vājās puses			

²⁵ Avots: <https://business.gov.lv/zinas/kravu-apgrozijums-2023-gada-ostam-liek-rast-jaunus-strategiskas-attistibas-virzienus>

<ul style="list-style-type: none"> ▶ Lielāka energosertifikācijas izplatība uzlabotu pieejamo informāciju par dzīvojamo fondu Latvijā. ▶ Spēkā esošs ēkas energosertifikāts palielina īpašuma vērtību. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ēku īpašnieki var nebūt atsaucīgi veikt ēku energosertifikāciju. ▶ Ēku īpašniekiem, kas neplāno veikt darbības (pārdot, renovēt vai rekonstruēt) ar savu īpašumu, nav stimula veikt ēkas energosertifikāciju.
Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Spēkā esošs ēkas energosertifikāts atvieglo finansējuma piesaistes procesu ēkas renovācijai, kas nozīmē, ka tiktu veicināta kopējā dzīvojamā fonda energoefektivitāte. ▶ Ievērojama ēku energosertifikātu seguma gadījumā, siltumapgādes uzņēmums var veikt aprēķinus cik daudz enerģijas būs nepieciešams saražot noteiktā laika periodā, kā arī ēkas īpašniekam potenciāli ir iespējams pielāgot siltumenerģijas padevi ēkai atkarībā no tās energoefektivitātes, tādējādi samazinot kopējo siltumenerģijas patēriņu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Direktīvā par ēku energoefektivitāti, ko plāno pieņemt 2024. gada sākumā, paredz aprēķināt ēku aprites cikla globālās sasilšanas potenciālu (GSP), izmantojot ēku energoefektivitātes sertifikātus. To plānots attiecināt no 2027. gada 1. janvāra visām jaunajām ēkām, kuru lietderīgā platība ir lielāka par 2000 m², un visām jaunajām ēkām, sākot ar 2030. gada 1. janvāri. Parādotes jaunām prasībām ēku energosertifikācijai, iepriekš iegūtie sertifikāti zaudē savu nozīmi.

4. Secinājumi

Divpadsmit Regulas 2021/2139 saimnieciskajām darbībām piecās nozarēs ir izstrādāti kopā septiņi ieteikumi, kas ļauj uzlabot tehniskās pārbaudes kritēriju sasniedzamību klimata pārmaiņu mazināšanas kategorijā.

Enerģētikas nozarei ir izvirzīts ieteikums Izvērtēt iespējas veikt izmaiņas likumā "Par piesārņojumu", lai iespējotu CO₂ uztveršanas un noglabāšanas tehnoloģiju izmantošanu Latvijā tam atbilstošās vietās, kas nākotnē ļautu taksonomijai atbilstīgā veidā ražot elektroenerģiju, siltuma un aukstuma enerģiju un koģenerācija t.sk. augstefektīvos centralizētās siltumapgādes tīklos, izmantojot fosilo gāzveida kurināmo. Taču, nepieciešams ņemt vērā vai fosilo gāzveida kurināmo saglabāšana enerģētikas nozarē nav konfliktā ar citiem ilgtermiņa enerģētikas politikas mērķiem.

Ražošanas nozarē ir piedāvāti divi ar rīcībpolitiku saistīti ieteikumi. Attiecībā uz ūdeņraža ražošanu, ieteikums ir nacionālās ūdeņraža stratēģijas izstrāde, lai noteiktu nepieciešamos pasākumus taksonomijas tehniskās pārbaudes kritērijiem atbilstīga ūdeņraža ražošanai.

Lai nodrošinātu, ka dzelzceļa ritošā sastāva remonta pakalpojumi kā arī dzelzceļa kravu pārvadājumi varētu tikt veikti atbilstīgi taksonomijai, būtu nepieciešams radīt apstākļus bezemisiju ritošajam dzelzceļa sastāvam kravu pārvadājumus, kas tiek piedāvāts caur Transporta attīstības pamatnostādņu 2021.-2027.gadam salāgošanu ar taksonomijas nozarēm.

Taksonomijas tehniskās pārbaudes kritēriju sasniedzamībai ūdensapgādē, nepieciešams vērtēt kā esošie plānotie ieguldījumi ūdensapgādes infrastruktūrā samazinās infrastruktūras noplūžu indeksa rādītājus.

Lai nodrošinātu apstākļus ūdens transporta pakalpojumu sniedzējiem veikt saimniecisko darbību atbilstīgi taksonomijai, ir ieteikts ņemt vērā TAP2027 mērķus jaunajā Nacionālā enerģētikas un klimata plāna redakcijā.

Attiecībā uz būvniecības un nekustamā īpašuma nozari, nepieciešams realizēt veicinošus pasākumus esošo ēku energosertifikācijai, lai lielāks īpatsvars ēku īpašnieku nekustamā īpašuma portfeļu atbilstu tehnisko pārbaudes kritēriju prasībām.

Izmantotā literatūra un informācijas avoti

1. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/852 (18.06.2020) par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2019/2088. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A32020R0852#d1e1403-13-1>
2. Komisijas Deleģētā regula (ES) 2021/2139 (04.06.2021). Iegūts 18. martā no vietnes: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02021R2139-20240101#tocId35>
3. Komisijas Deleģētā regula (ES) 2022/1214 (03.03.2022). Iegūts 18. martā no vietnes: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32022R1214#d1e32-8-1>
4. OECD (10.2020). *Developing Sustainable Finance Definitions and Taxonomies*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://www.oecd.org/environment/cc/developing-sustainable-finance-definitions-and-taxonomies-brief-for-policy-makers.pdf>
5. Eiropas Komisija (Nav datuma). *Overview of sustainable finance*. Iegūts 18. martā no vietnes: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en#the-eu-sustainable-finance-framework
6. KEM nolikums, MK Nr. 817 (20.12.2022). *Klimata un enerģētikas ministrijas nolikums*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://likumi.lv/ta/id/338391-klimata-un-energetikas-ministrijas-nolikums>
7. European Agricultural Machinery Association (02.05.2021). *Agriculture stays out of the EU Taxonomy Delegated Act for sustainable activities - so far*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://cema-agri.org/publication/articles/795-agriculture-stays-out-of-the-eu-taxonomy-delegated-act-for-sustainable-activities-%E2%80%93-so-far>
8. Pārresoru koordinācijas centrs (Nav datuma). *Politikas veidošanas rokasgrāmata*. Iegūts 18. martā no vietnes: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/pkc_rokasgramata_090316_web.pdf
9. Saeima (15.03.2001). *Likums Par piesārņojumu*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://likumi.lv/ta/id/6075-par-piesarnojumu>
10. Valsts kanceleja. Klimata likuma likumprojekts. Iegūts 18. martā no vietnes: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/7987de45-93fd-45e3-ac4c-948251c622d9
11. CCS4CEE (18.11.2021). *Assessment of current state, past experiences and potential for CCS deployment in the CEE region*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://ccs4cee.eu/assessment-of-current-state-ccs-4-cee/>
12. CCS4CEE (Nav datuma). *Assessment of current state, past experiences and potential for CCS deployment in the CEE region*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://ccs4cee.eu/wp-content/uploads/2021/11/CCS4CEE-Latvia.pdf>
13. Nulle U. un Nulle I., LVĢMC (Nav datuma). *Potential sites for CO2 geological storage in Latvia*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://www.meteo.lv/fs/CKFinderJava/userfiles/files/Geologija/Potential%20sites.pdf>

14. European Commission (14.09.2022). *Hydrogen*. Iegūts 18. martā no vietnes: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/hydrogen_en
15. European Commission (Nav datuma). *European Hydrogen Bank*. Iegūts 18. martā no vietnes: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-systems-integration/hydrogen/european-hydrogen-bank_en#:~:text=In%202022%2C%20the%20Commission%20launched,internally%20by%20European%20Commission%20services
16. H2Cluster (26.06.2023). *Industry-led hydrogen economy strategy for Finland published*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://h2cluster.fi/industry-led-hydrogen-economy-strategy-for-finland-published/>
17. Ministerstwo Klimatu i Srodowiska (29.09.2023). *Polish hydrogen strategy until 2030*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://www.ena.lt/uploads/TT-projektai/BOWE2H/BOWE2H-Varsuva-2023-09-29/8-Polish.Hydrogen.strategy.2023.ENG.pdf>
18. Republic of Estonia Ministry of Climate (19.07.2023). *Hydrogen*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://kliimaministerium.ee/en/hydrogen>
19. Hydrogen Europe (03.2023). *Clean ammonia in the future energy system*. Iegūts 18. martā no vietnes: https://hydrogeneurope.eu/wp-content/uploads/2023/03/2023.03_H2Europe_Clean_Ammonia_Report_DIGITAL_FINAL.pdf
20. GEP (12.01.2023). *Outlook for green and blue hydrogen market*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://www.gep.com/blog/strategy/Green-and-blue-hydrogen-current-levelized-cost-of-production-and-outlook>
21. Ministru kabinets (21.10.2021). *Par Transporta attīstības pamatnostādņēm 2021. - 2027. gadam*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://likumi.lv/ta/id/327053-par-transporta-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>
22. Ministru kabinets (21.10.2021). *Par Transporta attīstības pamatnostādņēm 2021. - 2027. gadam*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://likumi.lv/ta/id/327053-par-transporta-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>
23. Eiropas Komisija. (Nav datuma). *TEN-T Revision*. Iegūts 18. martā no vietnes: https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/infrastructure-and-investment/trans-european-transport-network-ten-t/ten-t-revision_en
24. Satiksmes ministrija (31.03.2022). *Nacionālā klimata un enerģētikas plāns: transporta politika*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://rigasmetropole.lv/wp-content/uploads/2022/04/Klimata-me%CC%84rk%CC%A7i-transporta-nozare%CC%84-1.pdf>
25. Business.gov.lv (22.01.2024). *Kravu apgrozījums 2023. gadā ostām liek rast jaunus stratēģiskās attīstības virzienus*. Iegūts 18. martā no vietnes: <https://business.gov.lv/zinas/kravu-apgrozijums-2023-gada-ostam-liek-rast-jaunus-strategiskas-attistibas-virzienus>